

Po smrti Alexandra Veľkého

- najprv bol uznaný za kráľa Arrhidaios, Alex. nevlastný brat – slabomyselný
- potom jeho syn Alexander – pohrobok
- admirál Nearchos navrhoval za kráľa Herakla, syna Alex. a Barsiny, vdovy po Memnónovi, generálovi Dareia III.
- za správcu ríše bol zvolený Perdikkas
- Antipatros – správca Macedónska – napätie medzi Olympiou, ktorá chcela aby ju Alexander ustanovil za správkyňu ríše
- Antipatros menoval vrchným regentom generála Polysperchonta, hoci po moci túžil jeho syn Kassandros, ktorý sa v Babylone vysmieval proskynéze
- Olympia je v prameňoch opisovaná ako fúria, pomstychtivá, démonická bytosť
- vraj sa nechala zviazať posledným faraónom Nektanebom II. 360—342 prnl., ktorý sa po vyhnaní z Egypta potuloval po rôznych krajinách, veštil *lekanomanteiou* – hádaním z panvy, a vraj bol otcom A. Veľkého
- Kassandros zajaľ Roxanu a jej syna
- 310-309 prnl zavraždil Roxanu so synom, a Barsinu - ďalšiu Alex. manželku so synom.
- Ptolemaios zabral Egypt
- Seleukos skoro celú Áziu
- Lysimachos Thrákiu
- Kassandros po smrti otca – Macedónsko a Grécko
- Antigons Jednooký správca Frýgie – padol v bitke pri Isse 301

Seleukos, r. 306 prijal kráľovský titul, ale dobu svojej vlády počíta od r. 312 – 2.dobytie Babylónu (1. bolo r. 321 kedy odtiaľ utiekol pred Antigonom)

- v prvých rokoch vlády sa obrátil na východ- do Indie kde vládol Čandragupta, ktorý po odchode Alexandra vyvolal vzburu proti Macedóncom a stal sa zakladateľom dynastie Máurjou
- Seleukos s ním uzavrel mier a odstúpil mu veľkú časť Gedrosie - dnešného Balučistanu a Afganistanu
- Megasthénés, učenec, poslaný na jeho dvor v Pataliputre, vďačíme mu za cenné info. o Indii
- Seleukos sídlil v Babylone ale založil nové mesto Seleukia, Babylon strácal význam
- rozdelil ríšu na 72 satrápií
- snažil sa vytvoriť grécko-macedónsku vrstvu, nemiešať ju s orientálnymi živlami
- kráľ. dvor bol čisto grécky, bol uznávaný za najvznešenejšieho nástupcu Alex.
- svoje sídlo preložil do Antiochie, ktorú založil a nazval po otcovi
- bol zavraždený r. 281 prnl. pri ťažení do Macedónska
- jeho syn Antiochos I. Soter – zamiloval so do svojej macochy, vnučky Antigona Kyklopa, padol v bitke blízko mesta Sardi 262 prnl.

- Antiochos II. Theos, jeho druhý syn, zapudil manželku Laodiku aj s deťmi a oženil sa s egyptskou princeznou Berenikou; keď vzal Laodiku späť, otrávil ho a Bereniku nechala zavraždiť
- počas vlády oboch Seleukovcov nastal hosp. kult. rozmach, čulé dipl. styky s Indiou, indickí mudrci navštevovali záp. krajiny
- r. 247 prnl. seleukovský satrapa – Parthia- Andragoras – stal sa obeťou útoku skýthského kmeňa Parnov (Aparnov) na čele s Arsakom a založil ríšu s názvom podľa ukoristenej zeme
- podľa jednej tradície bol Arsakes vládcom baktrijských Grékov, ktorí povstali a tiahli smerom na západ
- hlavným mestom bola Nisa – 18 km od dnešného Ašchabadu v Turkmenistane
- odvodzovali svoj pôvod od Achajmenovcov – Artaxerxa II.
- po jeho skorej smrti nastúpil Tiridatés, obsadil Hyrkaniu a s tým značný kus pobrežia Kaspic. mora
- ďalším sídlom bol Hekatompylos – mesto 100 brán, Šahr-e Qumis- provincia Semnan - Irán- toto hl. mesto spomínajú Strabo, Plínius, Ptolemaios a iní klasickí autori
- na východe zatiaľ Seleukos II. a Antiochos Jastrab, synovia Antiocha II. riešili spory s Egyptom a s Galmi v Malej Ázii
- podobný osud ako Parthiu postihlo aj provinciu Baktriana – osamostatnila sa
- Antiochos III. Veľký, syn Seleuka II. 223-187 prnl. hneď po nastúpení riešil problémy s médskeým satrapom Molónom a perzským Alexandrom
- 209 prnl sa vydal do Parthie ale uznal jej samostatnosť
- tiahol aj do Baktrie a jej vládcovi Euthydémovi priznal kráľovský titul a jeho synovi dal svoju dcéru za ženu
- Baktria bojovala na východe s Indiou ale roztrieštila sa na menšie časti
- Arsakovci zabrali postupne Médiu – najúspešnejší
- r. 171 prnl. počujeme znova o Parthoch kedy na trón nastúpil Mithridates I.- bol súčasníkom Eukratida z Baktrie a Antiocha IV.
- smrť Antiocha IV. r. 164 prnl otvorila cestu Parthom k ďalším výbojom
- Demetrios I. Soter - 161–150 prnl. – podarilo sa mu na nejaký čas stabilizovať ríšu, poraziť Parthov; Soter – spasiteľ, tento prívlastok dostal od Babylončanov, keď ich zbavil médskeho satrapu Timarcha
- Mithridates I. Parthský zomrel 138 prnl., nasledovník bol jeho brat Fraates
- Fraates I. – padol 128 prnl. keď odrážal útoky nomádov – Saka
- Mithridates II. Parthský 123 – 88 prnl. , ako prvý parthský panovník použil titul kráľ kráľov
- zastabilizoval Parthskú ríšu a so Skýtmi (Saka) uzavrel prímerie
- rozšíril územie ríše až k dnešnému Kandaháru
- zreorganizoval aj armádu a jazdectvo sa stalo dôležitejším než za čias Seleukovcov
- rozdelil ich na ľahkú jazdu – hlavne lukostrelcov

- a ťažkú jazdu tzv. clibanarii, ozbrojených ťažkými kopijami
- Parthovia boli tolerantnejší k iným náboženstvám než Sasánovci – napríklad voči Židom
- Antiochos VII. sa pokúsil dobyť Babylon ale sám padol
- roku 92 prnl. sa dostal Rím do priameho kontaktu s Arsakovcami, kedy bojovali s pontským Mithridatom VI., ktorý sa snažil obnoviť achajmenovskú ríšu
- ovládal 22 jazykov, zaujímal sa o prírodu, písal diela o liekoch
- vedľa Pontu tu bola ešte jedna mocná ríša Arménsko, ovládaná Tigranom – Mithridates mu dal za ženu svoju dcéru a spolu chceli napadnúť Kappadoki
- z Kappadokie vyhnal kráľa Ariobarzana, ktorého sa ujali Rímania a tí Mithridata pod vedením Sullu z Kappadocie vyhnali
- pod vedením Luculla a Pompeia donútili Mithr. k úteku z Pontu a k samovražde
- taktiež z Arménska urobili vazalský štát
- Pompeius pokoril tiež Albanov – územie dnešného Azerbajdžanu a Ibérov – územie Gruzínska
- dobyl Damask, Jeruzalém
- Parthom priznal Adiabénu, východnú časť niekdajšej Assýrie
- r. 57 bol Fraates III. (partský kráľ) zosadený a zabitý svojimi synmi Mithradatom III. a Orodom II.
- Mithradates III. si prenechal Médiu a druhý sa stal kráľom kráľov
- Mithradates III. sa pustil do arménskeho Artavasda čo znamenalo vojnu s Rímom, sýrsky miestodržiteľ Gabinus tiahol proti Parthom ale medzi bratmi vypukol boj o vládu - Mithradates III. bol vyhnaný a šiel za Gabinom so žiadosťou o pomoc
- Gabinus však dostal rozkaz tiahnuť do Ríma
- Mithradates III. bol však nakoniec na bratov rozkaz popravený
- Gabinia nahradil Crassus, ktorý bol spoločník v triumviráte s Caesarom a Pompeiom
- od r. 54. bol miestodržiteľ v Sýrii – prvotriedny zlodej – Jeruzalemský chrám, chrám v Hierapoli
- r. 53 prnl. tiahol do Parthie – parthskí poslovia chceli vyjednávať, arménsky kráľ sa k nemu pripojil so 6000 jazdcami
- parthský Orodes zatiaľ zaútočil na Arméniu, Artavasdes však s ním uzavrel mier
- Carrhae – rozhodujúca bitka, Rímania porazení, prvýkrát sa stretli s novým spôsobom boja – ľahká parthská jazda, mali lepšie luky a šípy, vojská podliehali poverám – Crasove zakopnutie v chráme v Hieranpole bolo zlé znamenie
- Parthovia svoje víťazstvo nevyužili k ovládnutiu Sýrie
- správu Sýrie prevzal Cassius
- v r. 42 sa schýľovalo k občianskej vojne – Cassius poslal k Orodovi Labiena
- v bitke u Filipp r 42. vyhrali Octavianus a Antonius proti Cassiovi a Bruta
- Orodes poslúchol Labiena a do Sýrie poslal armádu pod velením Pakora

- Parthovia s pomocou Rimanov obsadili Feníciu, sýrskeho mietodržiteľa Saxa vyhnaní z Apameie a zabil ho; Labienus tiahol do M. Ázie a Pakoros cez Sýriu na juh – obsadili Palestínu zajali svetského kráľa Heroda a veľkňaza Hyrkána
- Herodes bol r. 40 menovaný v Ríme za židovského kráľa v Judsku
- 9. 6. 38 prnl. sa odohrala ďalšia významná bitka u Gindaru - Pakoros proti Ventidius Bassus; straty Parthov cca 20 000 vojakov, bitka presne na deň po 15 rokov od porážky Crassa, najväčšia porážka aká kedy Parthov postihla
- Orodes, parthský kráľ, za spoluvládcu si vybral z pomedzi 30 synov Fraata – najstaršieho a najhoršieho
- ten nechal popraviť svojich bratov a neskôr aj otca najprv jedom a keď nezabral tak ho nechal uškrtiť
- Fraates IV. – vládol tvrdou rukou; Antonius proti nemu podnikol výpravu do Arménie a Azerbajdžanu ale vrátil sa s decimovanou armádou
- až po bitke pri Actiu, kde Marcus Antonius prehral, a spáchal samovraždu v domnení že Kleopatra je už mŕtva
- po ich smrti prišiel do Orientu Octavianus, Fraates mu vrátil ukoristené odznaky rímskych légií – orlov, zajatcov od bitky pri Carrhach
- Fraates dokonca poslal na cisársky dvor svojich 5 synoch na skusy a výchovu
- jeho nasledovník Fraatakes – zabil otca a robil Rímu problémy v Arménii
- žiadal cisára aby mu vydal jeho bratov – aby ich mohol samozrejme zavraždiť..
- Fraates v podstate vládol spolu s matkou ktorá sa miešala do záležitostí ríše
- zachovali sa mince kde je na jednej strane on a na druhej jeho matka Musa
- koncom r. 4 prnl bol Fraates vyhnaný skončil pravdepodobne násilnou smrťou, o jeho matke sa správy nedochovali
- parthské dejiny sú potom jednotvárne – kráľ je vyhnaný alebo zabitý, boj o Arméniu
- r. 51 nl nastúpil na parthský trón Valgaš I., ktorý dosadil na trón v Arménii svojho brata Tiridata
- ten tam panoval po dohode s Rímom v sekundogenitúre – bude vazalom Ríma a príjme odznaky moci od rímskeho cisára
- Tiridates sa vydal na cestu do Talianska za kráľom Neronom, zastihol ho v Neapole kde pokľakol na koleno a oslovil ho ako svojho pána (cesta trvala 9 mesiacov)
- Nero mu daroval 50 mil. denárov a dovolil znovu vybudovať hlavné mesto Arménie – Artaxata – domov sa vrátil cez Dyrhachium (Drač v Albánsku)
- Exedarés – Tiridatov nástupca vládol fakticky nezávisle
- mier medzi Parthiou a Rímom je vlastne nešťastím pre historika
- Rimania sa skoro vôbec nezaujímal o nič iránske čo nebolo v spojení s vojnami
- domáce pramene sa zachovali len poskromne
- r 113 sa cisár Traján vypravil proti Parthom, dostali sa až do Ktesifontu, na trón dosadil princa Parthaspata ale nakoniec musel Orient kvôli chorobe opustiť – zomrel v Kilikii

- jeho nástupca Hadrián sa zriekol nárokov na Mezopotámiu ale nie vlády nad Arméniou
- r. 161 napadli Parthovia arménskeho kráľa Sohaema, ktorého dosadili Rimania
- až keď prišiel samotný Verus, nástupca po rímskom cisárovi Antoniovi Piovi, boli Parthovia potlačení
- Rimania obsadili Arméniu a časť Mezopotámie
- potom bol chvíľu pokoj
- cisár Septimus Severus 193 – 211, prvý rímsky cisár pochádzajúci z Afriky – Leptis Magna
- 198 dobyl opäť Ktesifón – ktorý bol posledným hl. mestom Parthov, a pravdepodobne iba ich zimným sídlom, a až potom sa kráľ Valgaš IV. rozhodol uzavrieť mier
- 216 cisár Caracalla – zaútočil z Antiochie cez Edessu na Irán, bol však zavraždený veliteľom jeho gardy Macrinom a vyhlásený za cisára
- začal jednanie o mier s Parthiou avšak za podmienok nevýhodných pre Rím – mali odísť z Mezopotámie a nahradiť všetky škody
- r. 217 trojdňová bitka pri meste Nisibis – Rimania utrpeli ťažké straty
- po nej mierové dohovory – v Arménii bol Rimanmi dosadený Tiridates II. a keď zomrel, Artabanos IV. tam dosadil svojho brata Arsaka
- tak získali Parthovia zase Arméniu ale Mezopotámia ostala Rimanom